

DEBRECZEN

Szerkesztőség, kiadóhivatal és nyomda:
József kir. herceg-utca 1. (Bilka-bérház)
Telefon: 17-52 és 27-89 (6 mellékállomás)

KELETMAGYARORSZAGI NAPLO
XX. évi. 22. sz. 1943 január 28 csütörtök

Előfizetési ár: havonta 3.80 P, negyed-
évre 11.— pengő. — Egyes szám ára:
hétköznap 16 fillér, vasárnap 30 fillér.

Körömszakadtáig küzdenek Sztalingrád még harcképes védői

A romváros elestéről szóló szovjet hírrel szemben Berlinben megállapítják, hogy Sztalingrád legjellegzetesebb pontjain még mindig német zászló leng. Mind újabb területre terjed ki a nagy csata — Leghevesebb a küzdelem a voronyezsi szakaszon — Nyolc-tízszeres tömegtámadás a Ladoga-tónál. Rooseveltt és Churchill Casablancában 10 napig tanácskoztak — Sztalin nem tett eleget a meghívásnak

A keleti harcfronton a nagy téli csata változatlan hevességgel tombol, sőt mind újabb területekre terjed ki. E hátréti események között is messze kiemelkedik az az emberfeletti hősi küzdelem, melyet Sztalingrád romjai között a német 6. hadsereg még harcképes részei folytatnak a sokszoros túlerő ellenében.

A Sztalingrádban és környékén folyó harcoknak november vége óta, amióta a keleti arcvonal déli szakaszán a szovjet offenzíva megindult, különösen nagy hadászati jelentőségük volt — állapítják meg Berlinben. Ha a legutóbbi két hét alatt a Kaukázus északi részén sikerült a kaukázusi hadseregnek csaknem harc nélkül elszakadnia az ellenségtől és ezt a hadsereget, mint a Manics-folyó vidékén végrehajtott ellentámadások bizonyítják, más feladatokkal bízhatták meg, ez elsősorban Sztalingrád védőinek köszönhető, akik lehetetlenné tették, hogy az ott álló szovjet hadseregek továbbnyomuljanak előre nyugat és délnyugat felé és beavatkozhassanak a harcokba.

Ebből a szempontból a sztalingrádi német védősereg harca történelmi jelentőségű. Minden katonára, aki harcra indul, számolt ugyan azzal, hogy életét áldozatul hozza, de ugyanakkor abban is reménykedtek, hogy visszatér. Sztalingrád védőinek azonban három-négy hét óta a visszatérésre nem volt többé reményük. Tudták, hogy a tulajdonképpen arcvonaltól nagy távolságban, az egész hadihelyzet szempontjából döntően fontos helyen a végsőkig ki kell tartaniuk. Ilyen helyzetben az óriási túlerőben levő ellenséggel szemben heteken át töretlen ellenállást tanúsítani, mint ahogyan ezt Sztalingrád védői az egész világnak bemutatták, a legnagyobb katonai erény.

SZTALINGRÁD VEDŐI ELUTASÍTOTTÁK A MEGADÁSRA VALÓ FELSZÓLÍTÁST

Most német hivatalos részről is megerősítik, hogy a szovjet főparancsnokság már hetekkel ezelőtt megadásra szólította fel

a 6. német hadsereget. Az ajánlatot azonban elutasították, mivel ennek a 6. német hadseregnek oly nagy hadászati és katonai szempontból fontos feladata volt. A védők továbbra is elkészenedtek ellenállást tanúsítani.

NÉMET ZÁSZLÓ A ROMOK FELETT

A Szovjet Távirati Iroda által kiadott különjelentéssel kapcsolatban, amely szerint Sztalingrád eseteit, a Német Távirati Iroda illetékes helyéről úgy értesül, hogy Sztalingrád romhalmazának legjellegzetesebb pontján, a GPU épülete felett még mindig változatlanul horogkeresztes zászló leng.

HÁROMSZÁZEZER EMBERT VESZTETT A SZOVJET SZTALINGRÁD ALATT

A Német Távirati Iroda tegnap este azt közli, hogy Sztalingrádot tovább ostromolja számtalan bolsevista gyalogos hadosztály és páncélos dandár hatalmas vörös áradata. A legsúlyosabb harcok folytak itt a német ezredek. A lovagkereszt tulajdoncsoi gyakran legénységi egyenruhában harcolnak, sokszor szuronnal és rövid katonai ársóval a legelső vonalakban és mindig újabb és újabb bolsevista zászlóaljokat és ezredekot örömlenek fel. Sztalingrád lövegcsője lett a sok szovjet köteléknek. Egy megfigyelőnek a Sztalingrád előtti szovjet seregekhez vezényelt angol tisztnek a külföldi sajtóban megjelent adatai szerint a vörös hadsereg a legutóbbi súlyos támadó hadműveletekben nyolc hét alatt több mint 300.000 embert veszített és ezzel máris csak ez alatt az idő alatt a védők számának sokszorosát áldozta fel.

LEGHEVESEBB A KÜZDELEM A VORONYEZSI SZAKASZON

A „Giornale d'Italia” berlini külföldtudósítójának jelentése szerint a keleti arcvonalon a leghevesebb küzdelem a jelen pillanatban a voronyezsi arcvonal-

szakaszon folyik. A bolsevisták itt fejtik ki a legnagyobb támadó erőfeszítéseiket és jelentős páncélos tartalékokat dobálnak be a harcba. Úgy látszik, hogy a szovjet orosz hadvezetés ezen az arcvonalszakaszon szeretné kikényszeríteni azokat a célokat, amelyeket maga elé tűzött.

A német csapatok Voronyezstől nyugatra védelmi vonalakat építenek, ennek megakadályozására a szovjet nagy erőket vetett harcra, de sikertelenül. A Ladoga-tónál 8—10-szeres tömegtámadásokat utasítottak meg.

CASABLANCÁBAN VOLT A CHURCHILL-ROOSEVELT TALÁLKOZÓ

Miután a világsajtó napokon át azt híresztelte, hogy Churchill angol miniszterelnök Washingtonban tárgyal Roosevelt amerikai elnökkel — most kiderült, hogy ez a találkozó nem Washingtonban, hanem az afrikai Casablancában közelében történt meg.

Most először történt meg, hogy Roosevelt elhagyta az amerikai kontinentet. Washingtonban csak néhány jól értesült megfigyelő sejtett arról valamin, hogy Roosevelt elnök távol van. Azt azonban senki sem tudta, hogy „bátran egy észak-afrikai útra vállalkozott”.

Marokkóban jól megőrizték a szövetséges vezető férfiak jelenlétének titkát és még a magasabbrangú tisztek maguk sem tudták róla. A megbeszélések helyének környékét dróttámadásokkal vették körül és állandóan járőrökkel őriztették.

Churchill a casablancái találkozóra január 12-én indult el egy bombázó repülőgépen, amely előbb Kairóban szállt földre, majd onnan folytatta útját Tunison át Casablanca felé. Két nappal később érkezett repülőgépen Roosevelt elnök. Külön repülőgépen érkezett De Gaulle, aki Londonból és Giraud, aki Algirából utazott Casablancába. Hogy a visszautazás hogyan és milyen úton

történt, arról még nemmit sem közöltek.

HIVATALOS JELENTÉS A CASABLANCÁI MEGBESZÉLÉSEKRŐL

Churchill és Roosevelt találkozójáról — a Reuter iroda casablancái jelentése szerint — az alábbi hivatalos jelentés adták ki:

Január 14-ike óta megbeszélések folytak Casablancában közelében az Egyesült Államok elnöke és Nagy-Britannia miniszterelnöke között. A megbeszéléseken jelen voltak az amerikai és angol vezérkarok főnökei és az afrikai és közkeleti angol, amerikai katonai vezető személyiségek.

A kombinált vezérkarok tíz napig tanácskoztak. Naponta két-háromszor jöttek össze és állandóan tájékoztatták Churchillt és Rooseveltet a tárgyalások menetéről. A háborúra vonatkozó minden kérdést megbeszéltek. A megbeszéléseken egymásán foglalkoztak az egész világ hadszíntereivel és a tények alapján összeállították mindazokat a segédesszközöket, amelyek a tengeri, légi és szárazföldi hadviselés további intenzívebb folytatására bevetendők.

A két szövetséges nemzet vezetői között eddig még nem folytak ilyen széleskörű tárgyalások ilyen keretek között. A két ország vezető férfiai és vezérkarai teljes egyetértésre jutottak a háborús ervek és vállalkozások tekintetében, amelyeket 1943-ban a Németország, Olaszország és Japán elleni harcban kívánunk megvalósítani, hogy ezzel a legnagyobb mértékben kihasználják az eseményeknek 1942 végén bekövetkezett kedvező fordulatából következő változást.

Roosevelt elnök és Churchill miniszterelnök találkozója szívélyesen meghívták Sztalint is. Amennyiben Sztalin is megjelent volna a tárgyalásokon, egy sokkal keletebbre fekvő helyen jöttek volna össze. Sztalin azonban nem volt abban a helyzetben, hogy elhagyja Oroszországot, minthogy főparancs-

nokként maga vezeti a nagy támadást.

Churchill és Roosevelt teljesen tisztában voltak ennek a háborúnak a nehézségeivel és meggyeztek abban, hogy első céljuk: Oroszország eredményes támogatása egész szárazföldi arcvonalán, valamint az orosz hadseregre nehezedő nyomás csökkentése s ezt úgy érik el, hogy az ellenséget a legalkalmasabb helyeken éppen olyan heves harcokba keverik.

Sztalin teljes egészében tájékoztatják a katonai természetű javaslatokról.

Churchill és Roosevelt ezenkívül állandó összeköttetésben voltak Csang Kai Sek tábornaggal is. Értesítették azokról a rendszabályokról, amelyekkel támogatni fogják a közös ügyért kínában folytatott nehéz és nagy-szerű harcokban.

A Churchill és Roosevelt közötti találkozó kedvező alkalomnak látszott arra, hogy meghívják Giraud tábornokot a kombinált vezérkarokkal folytatandó tanácskozásokra s hogy előkészítsenek egy találkozót köztük, valamint de Gaulle tábornok között.

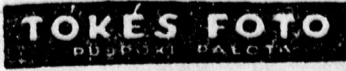
A két tábornok között megbeszélések folytak.

Miután Roosevelt és Churchill valamint vezérkari tisztjeik elkészítették az 1913. évi offenzíva terveit, ismét elváltak, hogy a tervek tényleges keresztülvételéről gondoskodjanak.

Giraud és de Gaulle tábornokok közös nyilatkozatot adtak ki. A nyilatkozat a többi között hangsúlyozza, hogy teljes egyetértésre jutottak a megvalósítandó cél, nevezetesen Franciaország felszabadítása tekintetében. Ezt a célt az egységes hadviselés, valamint a szövetségesekkel közösen folytatott harc alapján kívánják elérni. A nyilatkozat kiadott jelentés.

A CASABLANCÁI TALÁLKOZÓ BERLINI MEGTÉLÉSE

Berlinben Roosevelt és Churchill casablancái találkozásával

FERENC JÓZSEF KESERŰVIZ

kapcsolatosan megállapítják, hogy a Reuter Irodának és az angol sajtónak a találkozójához fűzött megállapításai már magukban megmutatják a világszenzációnak kikürtölt megbeszélés eredménytelenségét.

Magához a megbeszélés tényéhez és az ahhoz kiadott közleményhez német illetékes helyen a következő megjegyzéseket fűzik:

1. A találkozó színterétől valószínűleg azért választották Casablancában az afrikai Fehérházat, mert az angol külügyi hivatal érthető okból bizonyára elengedte, hogy ismétetlen Churchill hajózzon át az Egyesült Államokba és továbbra is bizonyítsa a világ előtt alárendelt szerepét a nagy demokrata országban.

2. Roosevelt viszont örömmel ment bele, hogy Casablancában találkozzanak, mert így Észak-Afrikában sikerült a házigazda szerepét játszani.

3. Casablanca végül alkalmas helynek látszott abból a szempontból, hogy De Gaulle és Giraudt rávegyék a történelmi korszakításra, amely reflektorfényben és az újságírók seregétől körülvéve tényleg meg is történt.

4. Mindennél, ami a találkozó történet, érdekesebb az, ami elmaradt. Így elsősorban feltűnik az a tény, hogy sem Sztálin, sem képviselője nem vett részt a megbeszéléseken. Ezzel is megmutatta, hogy egyrészt nem vállalja a közösséget a két demokrata hadvezérel katonai és politikai elképzelésükben, másrészt saját céljait és követeléseit sem szorgalmazza ki nekik.

5. Bár a kiküldetésben résztvevő tengerészeti vezetők túlnyomó többsége azt sejteti, hogy a búvárhajóvesztés egyik legfontosabb pontja volt a megbeszéléseknek, erről a kérdéstről még csak szó sem esett. Ebből arra lehet következtetni, hogy éppen a legfontosabb kérdésben a casablancái megbeszéléseken semmiféle eredményt nem értek el, — mondják Berlinben.

RÓMAI VÉLEMÉNY

Az olasz Stefani Iroda a következőket írja: A Casablancában lefolyt tanácskozások úgylátszik nem vezettek a várt eredményre. Két fontos körülményt kell hangsúlyozni: A megbeszélések hosszúságát, amely 10 napig húzódt, továbbá Sztálin és Csangkajek vagy képviselői távollmaradását. Nyilvánvaló, hogy ha teljes lett volna az egyetértés Churchill és Roosevelt között, akkor a két angolszász vezető tárgyalása nem lett volna olyan hosszadalmas és a határozatlanul megfogalmazott hivatalos közleményben úgylátszik, hogy az angol-amerikai együttműködést veszélyeztető legsúlyosabb kérdéseket nem sikerült megoldani, mert a közlemények egyáltalán nem utalnak azokra az intézkedésekre, amelyeket az amerikai propaganda hangoztató, nevezetesen a négy szövetséges nemzet hadászati tanácsának megalakítására. A másik

említésre méltó körülmény, hogy Giraud és De Gaulle között nem jött létre teljes megegyezés, ami azt jelenti, Északafrikában továbbra is éles marad a politikai válság. Mindezeket a körülményeket — írja a Stefani befejezől — megerősíti a londoni sajtó családását a casablancái megbeszélések hiú reményeivel szemben.

„SZTALIN NEM TETT ELEGET A MEGHÍVÁSNAK“

A londoni sajtó szerint ottani jó hírt hoztak a Churchill-Roosevelt találkozóval kapcsolatban rámutatnak arra, hogy Roosevelt most vállalkozott első ízben ilyen hosszú útra azért, hogy Churchilllel találkozhassék. Figyelemre méltónak tartják, hogy Sztálin, akit szintén meghívtak találkozóra nem tett eleget a meghívásnak. Londoni körökben rámutatnak arra, hogy a találkozó tiltakozóan nem történt meg, mert magában Londonban is úgy gondolták, hogy Churchill Washingtonba utazik. Abból a tényből, hogy a tanácskozásoknál különböző hajóhad-szakértők is jelen voltak, alapul lehet arra következtetni, hogy a megbeszélések főtárgya a tengeralattjáróvesztés körül forrott.

A „Daily Telegraph“ szerint Londonban az a benyomás, hogy Giraud és de Gaulle találkozására csalódást keltett. Gaullista részről tett kijelentésekből kilátnak, hogy nem jött létre politikai megegyezés.

MIT NYILATKOZOTT ROOSEVELT?

Mint az angol hírszolgálat Casablancából jelenti, Roosevelt egy sajtóértekezleten kijelentette, hogy a szövetségesek ki akarják kényszeríteni Németországot, Olaszországot és Japán felé a megadását. Roosevelt a továbbiakban annak a reménynek adott kifejezést, hogy a bolsevista offenzíva kimeríti a németek ember- és hadianyag tartalékait.

WILLKIE ELÉGEDETLEN

Wendell Willkie a rádióban nyilatkozott Churchill találkozójaival kapcsolatban. Kifejezte csalódását afelett, hogy a Szovjet-Unió és Cungking-Kina vezetői nem voltak jelen a casablancái megbeszéléseknek és hogy a várt nagy katonai hadműveleti tanács nem alakult meg.

A TUNÉZIAI ARCVONALSZAKASZON

Scholssem voltak nagyobb hadműveletek. Az ellenség több kísérletét, melyek arra irányultak, hogy lerohanják a tengely haderők előőrsállásait, vérszemet okozva neki, visszaverték.

Az elmúlt hét harcáról egy előre beírt összefoglaló jelentésekből kilátnak, hogy az ellenség veszteségei nagyobbak voltak, mint azt eredetileg feltételezni lehetett. A német és olasz csapatok több mint négyezer foglyot ejtettek, főleg az idegen légióbeli disszidens csapatok és bennszülött alakulatok katonái.

Az amerikai hadsereg, amely Temessától délkeletre gyülekezett, előkészületeket tett erősebb tevékenységre. Előretolt köteleiket kelet és délkelet felé vonulnak előre és több helyen máris harcba keveredtek a tengely biztosító osztagaival.

EARLE ÚJRA FELTÜNT

Szófiai jelentés szerint az a hír, hogy Earle, az Egyesült Államok volt szófiai követét Iszambul székhellyel törökországi tengerészeti atlasának neveztek ki, török politikai körökben lényegesen érdeklődést keltett. Utalnak arra, hogy Earle egyáltalán nem szakember tengerészeti ügyekben. Nem kételkednek benne, hogy célja Bulgáriában

és a Balkánon zűrzavart kelteni.

A kurd Hoybon-párt legutóbb Aleppóban ülést tartott, amelyen megjelent Barazzi volt szír miniszterelnök is. Ez a kurd párt rendkívül élénk politikai tevékenységet fejt ki. Törökország már régóta gyanakvással nézi ennek a kurd csoportnak nacionalista és önkormányzatra törekvő tevékenységét.

HADIJELENTÉSEK

Keleti szárazföldi harcok

A német véderőfőparancsnokság közli:

A keleti arcvonal nagy téli csatája nem esőkkenő hevesseggel tart és mind újabb területekre terjed ki.

A 6. hadsereg még harcoképes részei körömszakadti küzdelem Sztalngrad városának romjai között. Az összes védelmi lehetőségeket kihasználva, a szovjet csapatok földi és légi színter nélkül támadásával szemben több szovjet hadsereg erejét kötik le. Egy, a városba benyomuló ellenséges csoportot elkeseredett harcban szétvertünk.

A Kuban vidékén mozdulatok tervszerűen folynak. Manichtól nyugatra az ellenséges támadásokat részben ellentámadással visszavertük. A Manich és Don közötti német hadosztály támadásával szemben az ellenség elkeseredett ellenállást tanúsított. Újabb területnyerést értünk el.

Északafrikában és a Földközi-tengeren

Róma, jan. 27. Stefani. Az olasz főhadiszállás 977 sz. közleménye Tripolisz nyugati részén kisebb csatározások folytak gépesített páncélos osztagok között. A tuniszi szakaszon harcokocsikkal és páncélos kocsikkal támogatott ellenséges támadást vertünk vissza. Vadászpilóták légharcban elpusztítottak egy kétmotáros amerikai repülőgépet, a személyzet három tagja fogságba esett. Négy további repülőgépet

Az ellenségnek arra irányuló kísérlete, hogy Voronyezstől nyugatra védelmi vonalaink kiépítését megakadályozza és ebbe az arcvonalba nagy gyalogos és páncélos erők feláldozásával betörjön, súlyos veresztések közepette megfiúsult.

A Ladoga-tó szakaszán folyó harcban erős ellenséges páncélos és gyalogos támadásokat, amelyek egy helyen tízszor, más helyen nyolcszor ismétlődtek meg, csapataink az ellenségnek okozott súlyos veresztések közepette visszautasították.

A kisebb betöréseket azonnali ellentámadással visszavertük. A légi haderő a hadsereg köteleit az ellenséges csapatok készenléti állásai és hátsó összekötői vonalait ellen intézett sok támadással tehermentesítette. Vadászpilóták köteleit a legutóbbi öt nap alatt a Ladoga-tó felé 97 szovjet gépet lőttek le. Saját veszteség egy repülőgép.

Megfiúsult légitámadás Messina és Nápoly ellen

Kedden délután és szerdára virradó éjszaka négy motáros ellenséges repülőgépek támadást kíséreltek meg Messina ellen, de a légvédelmi ütegek megakadályozták a támadókat abban, hogy a város fölé jussanak és bombákat részint a tengerbe, részint a környék helységeire dobják — A kár nem súlyos. Két repülőgép a légvédelmi ütegek találatát következtében lezuhant. Az egyik San Ramirotól keletre, a másik Pellarotól nyugatra zuhant le. Szerdán reggel kevéssel hajnal előtt egy repülőgép Nápoly felett

szállt el és igen nagy magasságból bombákat dobott le, melyek Torre del Greco környékén estek le. Két tanyapillélet találat ért és két ember megsebesült. Egy olasz gép nem tért vissza.

Német hadijelentés közli, Tunéziában gyors német harcú repülőgépek ellenséges gépesített különítményeket agraasztottak szét, és egy repülőtámaszponton sok ot vesztelő bombázógépet semmisített meg, vagy rongáltak meg. Az algiri vizeken egy nagy ellenséges szállítóhajót lángborítottunk.

Búvárhajó háború

Újabb 103.000 tonna elsüllyesztése

A német véderőfőparancsnokság közli: Német tengeralattjárók a Földközi-tengeren és az Északi Jeges-tengeren kiesny, de erősen biztosított utánpótló hajókaravánokból elsüllyesztett hat hajót összesen 28.000 tonna úrtartalommal. Az Atlanti-óceánon Grönland és az Egyenlítő között a német tengeralattjáró-fegyverem egymást követő szokatlanul nagyerejű viharok közepette 10 ellenséges hajót súly-

lyesztett el összesen 75.000 tonna úrtartalommal. Az ellenség tehát újabb 16 hajót vesztett, amelynek együttes vízkiszorítása 103.000 tonna. (MTI.)

Berlin, január 27. A Nemzetközi Tájékoztató Iroda jelenti: A német búvárnaszádok a Jeges-tengeren, az Atlanti-óceán déli részén és Nyugat-Afrika előtt, bár orkászertű viharok dühöngtek, elsüllyesztettek összesen 35.000 tonna hadianyaggal és élelmiszerekkel megrakott öt utánpótlási hajót, valamint több mint 17.000 tonnányi három tartályhajót, két tartályhajót mindegyikén több mint 15.000 tonnányi üzemanyag volt. Az egyik hajó, amely benzint szállított, az első torpedótalálat után felrobbant és darabokra szakadt. A légnyomás olyan erős volt, hogy a támadó befár-naszád parancsnokának fejéről lekapta a sapkát. A búvárnaszád fedélzetéről megfigyelték, amint a tartályhajó legénységének tagjai a robbanás többszáz méter

magasba vetette és azok égő ruhával zuhantak vissza a tengerbe. Az Északi Jeges-tengeren orkászertű viharban megtorpedóztott hajók olyan gyorsan süllyedtek el, hogy a viharos tengeren szó sem lehetett a mentőcsónakok leeresztésére. (MTI.)

Nyugati légiháború

A megszállott nyugati terület fölött történt nappali és éjszakai berepülések során az ellenség 9 repülőgépet vesztett.

Ellenséges bombázók az elmúlt éjszaka Svájc felségjogának megsértésével Dél-Németország fölött repültek be, bombákat azonban nem dobtak le.

Anglia délkeleti partján egy kikötővárost és a brit sziget délkeleti részében egy helységet január 26-án nagymértetű bombákkal támadtunk. (MTI.)

Fegyenc- és büntető-századokat vet harcba a szovjet

Berlin, jan. 27. (NTI) A szovjet hadosztályoknak új erővel való feltöltése végett a bolsevisták fegyencet és politikai foglyokat büntető századokban gyűjtenek össze és harcban vetik. Rzev területén január 25-én egy 1400 főből álló ilyen bolsevista büntetőszázad támadta meg a német állásokat. Az ezrednek két százada volt, amely századok kizárólag lefokozott orosz tisztekből állt ki. A támadást az ellenségnek súlyos veszteséget okozva visszaverték.

Német légitámadás Toropoc ellen, heves harcok Rzevnél

Berlin, jan. 27. (NTI) A keleti arcvonal központi szakaszán január 25-én nehéz német harcú repülőgépek éjjel-nappal támadták Toropoc vasúti állomást. A gyújtó- és robbanóbombák szétrombolták a pályaudvar egész vidékét és lángborították a szállítókocsikat, raktárakat, valamint összegyülekezett csapatokat.

Az egész arcvonalon a bolsevisták előrenyomulása kemény harcokra vezetett. Szerdán erős tüzéségi előkészítés után két szovjet zászlóalj a Rzev felé északra levő arcvonal két kilométeres szakaszán támadott. Az első támadást az ellenségnek veresztést okozva, visszautasítottuk. A következő két támadásnál a bolsevisták sikertelen átmenetileg betört a német állásokba. A betörést már ellentámadással visszavertük. A négy órással tartó elkeseredett harc az ellenségnek 550 halottjába, 2 páncélosába és két repülőgépbe került.

Az arcvonalon sikertelenek maradtak az ellenségnek Velikije Lukinál megkísérelt előrenyomulására is. Itt több szovjet zászlóalj páncélosok támogatásával megtámadta a német magaslati állásokat. Jóllehet az ellenségnek átmenetileg sikerült a német állásokba betörni, de az azonnal megindított ellentámadással visszaverték. (MTI.)

Megint lezuhant egy amerikai repülőgép

Buenos-Aires, január 27. Az Egyesült Államokban megint szerencsétlenül járt egy amerikai katonai repülőgép. 9 repülőgép a Florida nyugati tengerpartján levő Tampa mellett lezuhant. A szerencsétlenségnek Carlyle tábornok életét vesztette. Kívülről még kilenc ember meghalt, köztük hét amerikai tiszt. (MTI.)

— A Magyar Vöröskereszt debreceni fiókjá január 30-án, szombaton délután tenet órákor a városházán in ézbizottsági ülést, ezt követően pedig közgyűlést tart

Hungária Filmszínház
Negyediziglen
Főszereplők:
Hosszú Zoltán, Eszenyi Olga, Nagy István, Sulyok Mária, Mály Gerő
JÖN! JÖN!
KERESZTUTON

Apollo Filmszínház
Egy most eszmélő leány első szerelme:
Gyávaság
Főszereplők: Szelezcky Zita, Hajmásy, Vízváry, Pethes F., Hídvéghy, Kamarás és Zsily.
A BÉLYEG ÉLETE
kultúrfilm,
MAGYAR HÍRADÓ

Vígyszínház mozgó
Debrecenben ma először
BOLVÁRY GÉZA
pompás vígjátéka:
A titokzatos grófnő
Fősz.: Marte Harell, Wolf Albach Retty, Paul Hörbiger.
Bécsi hangulat, bécsi muzika! — Igaziom! Romanika!

Vitéz Nagy Vilmos honvédelmi miniszter és Jagow német követ beszéltek a háborús képzés megnyitására

Budapest, jan. 27. A magyar-német fegyverbarátság jegyében megrendezett „Művészet a háborúban” háborús képzés megnyitására szerdán nyitottak meg ünnepélyes külsőségek között a Nemzeti Csarnokban.

A kiállítás megnyitására megjelent József királyi herceg, vitéz nagybaconi Nagy Vilmos honvédelmi miniszter, Jagow budapesti német követ, vitéz Szombathelyi Ferenc, a honvédség vezérkari főnöke, Tasnádi Nagy András, a képviselőház elnöke, továbbá igen sokan mások a katonai és művészi élet kiválóságai közül.

A megnyitó ünnepség a Himnusz hangjaival kezdődött, majd Fáy István kultuszállamtitkár üdvözölte a megjelent előkelőségeket.

Ezután Nagy Vilmos honvédelmi miniszter emelkedett szólamra és az alábbi beszédet mondotta: — Ha e kiállítás művészi alkotásain végig tekintünk, azt állapíthatom meg, hogy bár mi is háborúban vagyunk, bár a német és magyar nép a közös célokért nagy harcot vív, a művészet még sem hallgatnak teljesen. Az itt kiállított művészek benyomásait az első vonalakban, saját tapasztalataikból a csaták közepén közepette merítik. Értékük tehát sokkal nagyobb nemcsak a valóságot megközelítő ábrázolás miatt, hanem azért is, mert így az igazí hős éretnyeknek a leghibebb szószólói és ábrázolói. A nagy német hadsereg és magyar honvédség itt szereplő művészeit az a közös cél vezeti, hogy mű-

vészi alkotásaikban is kifejezésre jusson a harcos szellem a házáért életét is feláldozó német és magyar katona dícsőitése.

A honvédelmi miniszter nagy tetszéssel és tapsal fogadott beszéde után Jagow budapesti német követ emelkedett szólamra és ezeket mondotta.

— Ezekben a napokban az egész világ Sztalingrad hősei felé tekint. Hallatlan az a harc, amelyet vívnak s utólrhetetlen a szellemi és testi erőfeszítésük. Ami most ott történik ósidők hősi eposzáként ülik fel előttünk. Az a nép, amely így harcol, nem pusztulhat el az ilyen nép csak győzhet. A mai napon Budapesten a Németországgal közös sorsú Magyarország szűp és pompás fővárosában megnyitjuk a „Művészet a háborúban” kiállítását. A művészek maguk művészetükkel a háborút állítják élénk, a valódi háborút, amint a levegőben, a földön, a tengeren tombol, bemutatják műveikben katonáinkat olyanoknak, amilyenek: erősek és bátrak, gyorsak és kitartóak, halálraszántak és győztesek. Legyenek ezek a képek szépségükkel és szellemükkel alkalmasak arra, hogy közös sorsú szövetséges népeinkben mindjobban megerősítsék a büszkeséget, amelyet katonáink iránt érzünk s a csalhatatlan biztosságot, amellyel az eljövendő közös győzelemben hiszünk.

A német követ nagy tetszéssel fogadott beszéde után Fáy István kultuszállamtitkár, a Magyar-Német Társaság alelnöke a kiállítás megnyitójának jelentette ki.

A sokgyermekes fiatal tisztviselők kapják a legmagasabb fizetést, mely a nyugdíjhatár felé csökken

— javasolja Vangor Antal az IPOK közgyűlésén

Ipari előképzést nyújtó polgári iskola-típus alkotását is kéri — Az Ipartestület maximális fizetés bevezetését, a tényleges munkabérek színvonaláig terjedő béremelést javasol az Ipartestület

A magyar iparosok parlamentje, az Ipartestület Országos központja január 31-én Budapesten közgyűlést tart. A gazdag tárgysorozatban sok érdekes és fontos ügyre vonatkozó indítvány is szerepel, melyeket az ország minden részéből küldtek fel. Nemesak az Ipartestület, hanem a közgyűlés alkotó tagjai is terjesztenek elő javaslatokat.

A Debrecen és Vidéke Ipartestület javasolja, hogy a munkabérek emeljek fel a ma tényleg fizetett bérek magasságára, a munkabérek elszámolását és nyilvántartását szüntessék meg.

Megfontosabb javaslata a tesztelés, hogy ne csak a kezdő és a közép szakemberrel nem bírók egy-egy kaphassanak fedezet nélküli kölcsönt, hanem a régi iparosok is, hogy üzemüket fejleszthessék.

Állapítsák meg a maximális munkabéreket is. A munkabérek tekintetével vezessék be a háború tartamára az 54 órás munkahetét. A munkásokat kötelezzék büntetés terhével, hogy a minimális és maximális határok közötti munkabérekért dolgozzanak, a szabotáló és sztrajkoló munkást szigorúan büntessék meg.

Rendellett szabályozzák annak a munkabérbővítésnek az eljuttatására hátrítást, mely az OTI stb. emelés révén áll elő.

Ugyancsak Debrecenből ment fel két érdekes indítvány, melyeket Vangor Antal IPOK közgyűlési tag terjesztett elő. Az első az iparosok jobb sorsát szolgálja a tisztviselői fizetésrendszer új alapokra helyezése révén, mert — mint Vangor írja, — ha a tisztviselőknél jól megy, akkor az iparosoknak is több munkát adnak. Az önmagában is érdekes indítvány röviden a következő:

A nyugalomba vonuló tisztviselőnek rendszerint csak saját magára vagy feleségére is van gondja. A kit ember számára nincs szükség olyan nagy összegre, amennyit a magas állásokban nyugdíjként kapnak. Ebből kiindulva azt javasolja, hogy keresse meg az IPOK a kormányt és kérje: a kezdő tisztviselő fizetését állapítsák meg olyan színvonalon, hogy megélhetésüket biztosítsa. Amint azonban a tisztviselő megnősül és önálló háztartást vezet, azonnal emeljük fel a fizetését sokkal magasabbra, mint a nőlleneket. Ha pedig gyermekük születik, minden újabb gyermekkel emelkedjék a fizetés. Még fiatal korban érje el a tisztviselő az elérhető legmagasabb fizetését, tehát ne 35-40 évi szolgálattal kapja a legmagasabb illetményt, hanem akkor, amikor nagy családját tartja el és sok gyermeket neveltet. Ez a magas fizetés aztán — amit aránylag fiatalon kapjon a tisztviselő. — később a nyugdíjhatár felé haladva, egyre csökkenjen addig, míg a nyugdíjas házaspárnak tisztességes megélhetést biztosítja. Ha azonban csak a családi pótlékkal akarnák megoldani a kérdést — így is lehetne, — akkor olyan magas összeget adjanak minden további gyermek után, amelyből azok taníttatási és ruházási költségei fedezhetők. A végén azonban nem ez, hanem az, hogy ne akkor kapjon már magas fizetést a tisztviselő amikor megöregszik, hanem amikor erőben van és gyermekeket nevel.

Vangor Antal másik indítványa a tanonchány megszüntetését célozza, amit az IPOK egyébként napirendre is tűzött. Etéren

is egészen figyelemreméltó a javaslata. Tulajdonképpen kis gyermekkorától kezdve kutatnak Vangor elgondolása szerint, hogy a gyermeknek melyik iparhoz van hajlama és tehetsége. Tíz éves kortól kezdve már beletöltöhetnek egy-egy mesterségbe még pedig az egyes iskolák mellett működő műhelyekben. Itt előképzést nyernének a diákok ipari pályákra. Tehát olyan polgári iskola típusokat alakítanak ki, amelyekben az elméleti anyagot szűkítőre szorítanak, csak annyira, amennyi műveltséget az iparosnak meg kell szereznie, mellette a főcél maradna az ipari előképzés. Az iskolákban tehát műhelyeket rendeznének be, mester-oktatók vezetése mellett. Az innen kikerülő tanulók és fiúk már hasznos segítő társai lennének a mesternek, aki természetesen az ilyen tanoncnak szívesen fizetne magasabb összeget bért is.

Természetesen a többi iskolatípusok, melyek magasabb műveltségre nevelnek megmaradnának. Nagy előnye lenne a műhelyes iskolának, hogy egy-egy városban nem tartanának

A szonoki személyvonat mozdonya belerohant a budapesti keleti pályaudvar királyi várótermébe

A hideg idő különös vasúti szerencsétlenséget okozott: tegnap reggel a budapesti keleti pályaudvaron. A szonoki személyvonat hét óra után futott be a pályaudvar külső B) vágányára. A pályaudvar közönségének felült, hogy a szerelvény a szokottnál nagyobb sebességgel közeledik. A bejárati váltónál sem lassított a mozdony, amely teljes sebességgel nekrohant a vashetonba ágyazott ütközőbáznak azt elseperte, majd telrohant a betonjárdára és szeneskoocsiját maga után vonszolva egyenesen nekrohant a királyi váróterem falának. A mozdony orra befürödött a falba. Egy pillanat múlva a téglazáporban és portfelhőben végre megállt.

A pályaudvar vezetésére hangszórókon keresztül megnyugtatta a közönséget. A legrövidebb időn belül megérkeztek a mentők, akik a megsérült utasokat, számszerint négyet, első segélynyújtásban részesítették. A különös szerencsétlenség nem

DEBRECZEN 3. OLDAL 1942. I. 28.

Jókai össz. munkái 100 kötet
Mikszáth „ 50 „
Gárdonyi „ 46 „
Marczali Világtörténet 12 „
Brehm: Allatok világa 10 és 18 kötet. Aristophanes vígjátékai 3 kötet és más könyvekért könyvtárakért mindig a legmagasabb napi árat fizet
Grünmann Sándor
könyvkereskedő Piac u. 53.

fenn három olyan polgárit, amelyekben például mindegyikben asztalos műhely lenne, hanem mindegyik iskola más és más iparra lenne előképző.

A harmadik indítványa Vangor Antalnak az anyagelosztási rendszerrel foglalkozik. Azt kéri, hogy az IPOK dolgozzon ki országos szabályzatot, melynek alapján mindenütt anyagelosztási bizottságok végezzék a legteljesebb felelősséggel és ellenőrzéssel az iparosok részére az anyagkiutalást. A bizottságok elnöke mindig más és más személy legyen, de semmi esetre se maga a szakosztályi elnök, hogy így a kiosztás igazságosságát biztosítsák, ne fordulhasson elő megvételetlenül se, hogy valaki saját hasznára végezze ezt a fontos munkát.

16.718 pengőt gyűjtöttek eddig az iparosok a hadbavonultak családjaiknak

Az iparosok gyűjtése teljes tempóban folyik. A Hatvan-utcán és környékén Katona Vilmos szűcs és vitéz Pásztor László ivén Kászab Gyula autószerelő 50 pengőt, Komáromi Józsefné női fodrász 30 pengőt, a személyzete 11 pengőt, Balogh Antal magánzó 30 pengőt adott. Ezen az iven a végeredmény 554.80 pengő.

A Vargakertben és környékén Széll István asztalosmester, Horngonyi Sándor fodrász és Szathmáry Lajos kádármester ivén Szathmáry Lajos kádár 100 pengőt, Széll István asztalosmester, Horngonyi Sándor fodrász 30—30 pengőt, Steinberger Ernőné koporsókereskedő, Rácsay Károly süő, Ungváry István timár, Kiss János hentes, Bartha Gábor timár 20—20 pengőt adott. Eddigi eredmény ezen az iven 400 P.

A Piac-utcán Gajdos, Berzékly és Bordás ivén Tőkés Ilona fényképész műterme 50 pengőt, a személyzete külön 10 pengőt adott.

A Miklós-utca páros oldalán Bodnár, Csák és Vizesy ivén Czeisler Róza női szabó 30 pen-

gőt adott. A Kossuth-utca páros oldalán és környékén Szabó László szerelő, Fésűs Gyula süő és Bakó Károly cipész ivén Fábrián József építőmester 100 P, Tóth László cukrász 100 P, Sretter János órás és ékszerész 50 P, Kiss Ernő cukrász 50 P, Hapák József fényképész 30 P, Balassa Károlyné cukrász 25 P, Benedek Ferenc női szabó, Fekete Julia fehéreművésztő, Nagy Károly cipész, Nagy Lajos szerelő, Bonyhádi Béla műszerész, Némethi József (Bódnél) 20—20 pengőt adtak. Ezen az iven az eddigi eredmény 1200 P.

A Mester-utca páratlan oldalán és környékén új. Komlóssy Lajos, Tóth József és Prém Miklós ivén Tóth Ferenc timár, Uri István timár, Kovács Sándor cipész és Mata Imre műasztalos 20—20 pengőt adományoztak. Ennek az ivnek a végeredménye 351 pengő.

Tegnap estig az összes adományok összege 16.718 pengő lett ki. A gyűjtés még folyik, számos ivről még nem számoltak be a gyűjtők.

Ittas verekedők szíven szúrták, a debreceni klinikán behalt sérülésébe

Vértés közsgében vasárnap décsú volt és egy erősen beborozott társaság tagjai bottal és késsel támadtak egymásra. Verekedés közben néhányan megölték a közelben tartózkodó Végvári Jánost 18 éves fiatalembert, vértesi lakost is, aki pedig egyáltalán nem tartozott egyik verekedő csoporthoz sem. Hétulról valaki konyhakéssel szúrta, a támadót azonban nem sikerült megállapítani.

Végvári eszméletlen állapotban, hatalmas vértócsában találták meg és hétfőn behallították a debreceni klinikára. Az orvosi

vizsgáló megállapította, hogy a fiatalembernek szívburokát érte a késszúrás, a konyhakés a háta közepén hatolt be. A gondos kezelés sem tudta megmenteni az életnek Végvári Jánost és a fiatalembert, tegnap éjszaka behalt sérülésébe.

Holttestét a Körvénszéki bonctani intézetbe szállították.

— Nogues tábornok ellen francia pártütők másodszer is merényletet kíséreltek meg, amely azonban nem sikerült — jelentik Tangerből

követelt súlyosabbabb áldozatot, pedig sok utas a vonat lépcsőjén állt már, ezek kizuhantak a betonfalra. Az utasok nagy része pedig a kocsi kijáratánál zsúfolódott össze. Ezek között üvegeserepek, utazótászkák okoztak kisebb sérüléseket.

Nyomban ezután kiszállt a rendőri bizottság is, amely biztázta a szerencsétlenség okát. A mozdonyvezető és a fűtő vallo-másából kiderült, hogy szabályszerűen fékezni igyekeztek, a fékberendezés azonban nem mozdult. A mozdonyzelepeken kicsapódó gőz jég alakjában rakódott a vezetőekre és a kezelekre. A kezek nem forogtak, csak csúsztak, a fékszerkezet pedig csak igen lassan és kévsé működött.

A királyi váróterem alaposan megrongálódott. A berohanó mozdony egész szélességében kidöntötte a falat, a berendezésből pedig csak a szembenálló fal mentén elhelyezett bútorok maradtak épen. Az anyagi kár csekély.

Utcai harcokra került sor Marseilleben a rendcsinálás során

Róma, január 27. (MTL) A „Popolo di Roma” vichyi tudósítója a következő részleteket közli a marseillei eseményekről: Közismert dolog, hogy a Vieux Port területe a törvényen kívüli emberek és a különböző országokból ide gyűlekezett emigránsok tanyája. Még most is kömegeesen éltek itt vörös spanyolok, lengyelek, szerbek, görögök és igen nagy számban zsidók.

Körülbelül 40.000 ilyen törvényen kívüli egyén élt itt, valóságos kis államot alkotva az államban. Erre a területre rendőrnek már békeidőben sem volt tanácsos kísérlet nélkül behatolni, mert napirenden voltak a támadások és lövöldözések.

A francia rendőrség — tekintettel a rendkívüli helyzetre — elhatározta, hogy véget vet ennek a helyzetnek s elrendelte a Vieux Port területének kiüríté-

sét. A területet a rendőrség koronával vette körül. Mindentelől fegyverek, sőt gépfegyverek is előkerültek s a rendőrség és a Vieux Port lakosai között sok helyen összetűzések voltak. A szűk utcák között valóságos gerillaharcok fejlődtek ki, amelyek hétfőn egészen súlyos arányokat öltöttek és valóságos lázadás képét mutattak. A rendőrség látva, hogy nem bír a lázadókkal, segítséget kért. A legutóbbi jelentések szerint jelentős francia rendőri erőfeszések és gépesített alakulatok vannak útban.

— Már visszajöttek a vadgalambok, közeledik a tavasz. — A pápai Esterházy kastély parkjában vadgalambok jelentek meg. A környék gazdái a vadgalambok korai visszatérésében a tavasz közeledését látják.

Efelejtett magyar tudósok, akiknek sokat köszönhet a tudomány

Kiss Károly dr. az első tökéletes Röntgen-lámpa készítő — Amikor az egész országot megdöbbentette az új találmány, mely előtt nincs titok

Maroknyi nemzetünk mindig büszke lehet arra, hogy számaránya szerint megtette a kötelességét minden téren. Tudomány, irodalom, művészet ragyogó neveket kapott ettől a nemzetől. A katonai éretnyeken pedig utólagosan első helyen állottunk a multban is mindig. És mégis olyan könnyen amulunk el az idegen nemzetek sikerén, olyan könnyen hajtunk fejet külföldi sikerek előtt, de ugyanakkor nagyon könnyen elfelejtjük egykori kincseinket, értékeinket, szellemi javaink megteremtőit. Hány és hány nevet sorolhatnánk fel a Bolyaiakig. Brassai Sámuelekig, akik csak egy ágában is olyan nevet verekedtek ki a tudományos életnek, amire minden nemzet büszke lehet. Gauss nevét csodaként emlegetik sokszor magyar iskolákban is, de a Bolyaiak neve korántsem olyan fényes, holott lehetne. De bármerre nézünk, akárhova tekintünk, mindig és mindenütt ott ragyognak és ragyognak a magyar nevek, csak éppen jobban és magyarábban meg kellene becsülnünk.

Mondjuk meg nyíltan, hogy vajon hányan ismerik ma Debrecenben például

dr Kiss Károly

nevét, aki pedig annak idején európai hírű tudós, a Röntgen-lámpák készítése terén egyedülálló alkotó mechanikus volt, pedig hát innen, Debrecenből indult el, debreceni születésű, rokonsága, alyajisága ma is itt él. Csak a legszűkebb család ismeri és dédelgeti emlékét, aztán a tudomány szakrészre tartja számot, holott annak idején fogalom volt a neve nemcsak az országban, de a külföldön is. A világhírű Edison sem tudta megelőzni a Röntgen sugarakat adó lámpák szerkesztése terén, mert később és jóval gyatrább lámpákat szerkesztett az amerikai feltaláló.

Jó az néha, ha széjjel nézünk a saját portánkon és felelevenítjük értékeink, kincseink emlékét, ha kell ismét elővesszük ezeket a neveket és rávilágítunk azokra, akik annak idején éppen világhírességet teremtettek nemzetünknek. Ismét csak példához kell fordulnunk, mert azt mindenki tudja, még a legelhagyottabb magyar falvakban is a legtöbben, hogy a mai gyógyító művészetben és tudományban szinte elengedhetetlen a Röntgen segítségével. A würtzburgi tudós neve fogalom, az általa feltalált sugárak örök nevet biztosítottak neki, pedig a feltalálás idejében, félretekintve azelőtt még így emlegették a német tudomány kiválósága által feltalált új csodát: Röntgen-Lénárt találmány és szinte természetesen, hogy Lénárt magyar ember volt, akinek a neve ott ragyogott a Röntgen mellett, aztán lassan lekopott onnan, míg ma már csak a szűkebb szaktudomány tartja számon.

Nézzük tehát, hogy ki is volt az elfelejtett debreceni tudós, dr. Kiss Károly és mit köszönhet neki a Röntgen-tudomány. Beszélnek helyette a bizonyítékok, az

elárult, megsárgult uiságlapok

melyeket kegyeletes kezek gyűjtöttek össze élete minden eseményének állomásaként számolva be a mai embernek. Több, mint félszázaddal ezelőtt a fővárosi lapokban hol itt, hol ott jelentek meg a kisebb, nagyobb tudósítások arról az úttörő munkáról,

melyet Kiss Károly dr. kezdett el és végzett be szerencsésen. A Budapesti Hírlap egyik számában azt olvassuk, hogy Nemetsországba utazott dr. Kiss Károly, a műegyetem üveglaboratóriumának az igazgatója, hogy tanulmányozza a Röntgen-fotografálást, majd megtaláljuk egy másik újságlapon azt, hogy az Eszterházy utcába vitték át a műegyetem üveglaboratóriumi műhelyét, ahol egész sereg, eddig Magyarországon nem gyártott kémiai edényt, kísérleti eszközöket gyártanak dr. Kiss Károly irányítása mellett.

Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter és Homan Ottó miniszteri tanácsos külön tanfolyamot rendeztettek a fővárosban középiskolai tanárok részére, akiket dr. Kiss Károly tanított meg arra, hogy milyen vívmányok vannak a fizikában és kémiában, de ugyanakkor bemutatották az ország minden részéből felkerült tanároknak az ekkor már európai hírű fővárosi Röntgen-laboratóriumot s a tudósító azt írja: „dr. Kiss Károly, a titokzatos sugarak bravúros kezelője mindazt bemutatta, amit eddig Röntgen és Lénárt professzorok produkáltak...”

Olvassunk egy hirdetést is a sárgult lapokon, mely azt adja tudtul az ország népének, hogy Európa első nyilvános Röntgen-féle fotograf műtermét nyitotta meg dr. Kiss Károly az Eszterházy utcában, ahol platinatükrös lámpával a legrövidebb idő alatt a legjobb felvételek készülnek.

Egymást érte kölönben a nagy hírű felfedezés bemutatója a Röntgen-laboratóriumban, így a többi között 1885 január 12-én olyan érdekes bemutató volt, hogy azon megjelent Beniczky főispán, felesége Beniczkyne Bajza Lenke és még számos előkelőség és a legérdekesebb mutatóvány az volt, hogy egy 17 centiméter széles deszkán keresztül állított „médiüm” csontvázát teljesen jól láthatta az érdeklődő előkelő közönség. Ugyancsak ebben az évben tartott még előadást a fényképezésről, elsősorban a Röntgen-fényképezésről. Majd Keskeménth tartott a Tanár-egylet meghívására a Röntgen-fényképezésről előadást. Közben bejárta a külföldet is, hogy mindig többet és többet lásson és tapasztaljon; így volt a thüringiai híres üvegyárakban Bonnban és Párisban folytatott tanulmányúta eredményeit kamatoztatta aztán a műegyetemi üvegtechnikai laboratóriumban.

1886-ban már olyan híre, neve volt dr. Kiss Károlynak, hogy budapesti látogatása alkalmával bemutattatta magának I. Ferenc József király is és mint a debreceni „Egyetérts” írja, a kiváló tudóst, aki az üvegtechnikát Bernben tanulta, közölesen kinevezik az üvegművek igazgatójának.

1892-ben már olyan felkészültségű volt a budapesti gyár, hogy minden üvegtechnológiát a legpompásabb kivitelben tudták előállítani és nemcsak hazai, de igen nagy számban külföldi megrendeléseket is szállítottak. Ezt elsősorban Trefort kultuszminiszter áldozatkészségéből lehetett megteremteni.

Az üvegtechnika

már azért is fontos dr. Kiss Károly munkásságában, mert ezek után csaknem kizárólag ezzel foglalkozott és ezen a téren érte el világhírű sikereit. Az 1894-es nemzetközi kémikus kongresszuson nagy siker mellett szerepelt a neves debreceni tudós, munkái, eredményei, találmányait

nemcsak megbámulták, de a szakemberek lelkesedésével nagy megrendeléseket is adtak fel. Nagy és fáradságot nem ismerő munkássága különösen egy irányban igyekezett minél tökéletesebb munkát eredményt elérni, a Röntgen-Lénárt-fele sugarak segítségével készített Röntgen-lámpák tökéletesítése és gyakorlati hasznosítása terén. Egykori tudósítások szerint pár nappal a würtzburgi tudós korszakos felfedezése után, Páris és Bécs előtt elkészítette az első Röntgen-féle lámpát a budapesti laboratóriumban Kiss Károly és pár hét alatt annyira tökéletesítette, hogy percek alatt elkészült egy, egy felvétellel, akkor, amikor a nagy hangon hirdették hasonló célú Edison-lámpák félorás fényképezés után tudtak eredményt elérni.

A gyors és új lámpáknak igen nagy sikere volt a laikusok körében is, mert egy alkalommal csaknem az egész kormány megjelent a laboratóriumban sok magyar előkelőséggel és ott a kezük pillanatok alatt Röntgen-felvételek készítették. Ezek a fényképek aztán bejárták a képes lapokat is, mint Kiss Károly igen sikerült felvételei. Schlauch Lőrinc bíboros keze ugyanúgy szerepelt, mint a báró Fejérváry Géza, vagy Széll Kálmáné. Külön albumban jelentek meg ezek a felvételek: „A magyar kormány keze” címmel. Közvetlen ezután a miniszterelnök szűkebb körű ebédet adott és ezen Kiss Károly is ott volt a meghívottak között, mint korának egészen bizonyosan legérdekesebb fiatal tudósa.

A lapok csaknem minden nap találnak érdekes közölni valót a Röntgen kapcsolatosan. Hallottak fényképezése, négyezer éves mumia fényképezése, a Röntgen hogyan lehet a vámvizsgálat szolgálatába állítani. Érdeklődött szemlelőn éppen Kiss Károly laboratóriumában a legmagasabb magyar bíróság is ugyanúgy, mint a honvédelmi miniszter, aki katonai gyógyítás céljára rendeztetett be Röntgen-laboratóriumot. Ekkor már félperc alatt készültek a Kiss Károly által szerkesztett Röntgen-lámpákkal a felvételek, ami oly páratlan eredmény volt, hogy Berlinben Oberstaabsarzt dr. Stechow a würtzburgi tudós, Röntgen ajánlatára a dr. Kiss Károly-féle budapesti lámpákkal szereltette fel a katonai Röntgen-laboratóriumot.

Különben ő volt az első, aki az agy fotografálására is felhasználta az egész világ tudósai között elsőnek a saját maga szerkesztette Röntgen-lámpát. Klinikák vették át, országos és külföldi kiállításokon mutatta be elért eredményeit, találmányait, melyek a Röntgen-lámpa gyakorlati alkalmazása terén példátlanul egyedülállók. Itt a mi Kollégiumunkban is tartott előadást Hatvani professzorról, de az ő kísérletei és eredményei is szerepeltek az előadásban...

Mint egyetemi tanár szegényen

Figyelem!

Figyelem! Figyelem!

Bútor, reklámát nálunk vegyen.
Modern konyhák, fotelek, sezlonok.
Allandóan olcsó árban kaphatók.
Megrendelést tervek szerint készítjük.
Szállított munkáinkért mindenkor felelünk.

Szabó József asztalos

Tolnai Gábor kárpitos

Csapó u. Harminchárom

Címre kérjük vigyázni!

hait meg akkor, amikor találmánya ma is kincseket jelent igen sok vállalkozásnak és vállalatnak, attól eltekintve, hogy a gyógyulást kereső emberiségnek megfizethetetlen örökségként hagyta hátra igaz tudáshoz illő szerénységgel tudományos találmányait...

Időszerű kislexikon

Casablanca, ahol most Roosevelt és Churchill találkozása lezajlott, Francia-Marokkó legnagyobb városa. Lakóinak száma megközelíti a 300.000-et. Mégsem Casablanca Marokkónak a fővárosa, hanem a lakosságra nézve kisebb Fez. Casablanca lakosságában szép számmal vannak európaiak is, 50.000 francia, 10.000 spanyol, 5000 olasz. A többi mohamedán arab. Az Atlanti-óceán partján fekszik. Távolsága a tengely legköze-

Ravasz László püspök a keresztény egységről

Dr Ravasz László református püspök tegnap este a Kálvintéri Református Férfitársaságban nagyérdemű előadást tartott a kereszténység egységéről. Ma nem szellemi áramlatok fenyegetik a kereszténységet, de a vallású alakított istenelenség, a bolsevizmus. Az egység törekvést minden keresztény embernek kötelessége támogatni és fejleszteni. De a megvalósulás még nagy erőfeszítéseket kíván. Először meg kell indítani egymás megismerését a jóindulatú, testvéries tárgyalgosság szellemében.

Másik fontos dolog volna: gyakorolni az együttműködést

DEBRECZEN 5 OLDAL 1943. I. 28.

Olcsó árban vásárolható

Hóspakát Ermelegítő Kesztyűt Harisnyát Pullovert

Gyermek macskó ruhát. — Meleg pongyolát. — Kabát-szövetet nagy választékban

Borsy Erzsébet

textil divatúru üzletében

PIAC U. 3.

lebbi megszállott területeiről, így Maresilletől és Tunisztól 1600 kilométer légvonalban. Végeztül megemlítjük, hogy a város neve magyarul annyit jelent, mint „fehér ház”.

addig, amíg elvi okok nem akadályozzák. A római katolikus és a protestáns lelkész hosszu utat tehet meg együtt a népszaporodás, földreform, átvándorlás, iparosodás, népműveltség fejlesztése és még sok más égető magyar kérdés megoldásában. Harmadik dolog: olyan lendületet ébreszteni és tartani fenn, mely az egységet mérhetetlen nagy dolognak tartja. — Az egységesítő gondolatnak irodalmi és sajtóbeli képviselőre volna szüksége.

Nem tudjuk, mit hoz a jövő, nehéz időkre kell felkészülni, de a holnap egyháza bizonyosan majd több sorsközösséget érez.

A gyógyszerházi és hortobágyi vadászható ielépítése a város háború utáni idegenforgalmi programjában

Debrecen város Idegenforgalmi Bizottsága ülést tartott, amelyen résztvett dr. Kölcsey Sándor polgármester, dr. Milleker Rezső egyetemi ny. r. tanár, a Bizottság elnöke, dr. Balogh Sándor h. főjegyző, Wolfinau József HEV-igazgató, Jakucs István igazgató, a debreceni Túrta Egyesület elnöke, dr. Harsányi Imre Kereskedelmi Kamarai titkár, Ganofszy Lajos a Kereskedő Társulat, vitéz Fejér István és Németh Nándor a vendéglátó ipar képviselői és dr. Lengyel Imre az I. H. vezetője.

A tárgysorozaton az Idegenforgalmi Hivatal 1943. évi költségvetése és annak felosztása szerepelt. A költségvetés egyes tételeinek ismertetése után élénk eszmecsere indult meg a bizottsági tagok között. A hozzászólások után dr. Kölcsey Sándor polgármester kiemelte az idegenforgalom ügyének fontosságát és rámutatott azokra a feladatokra, amelyek Debrecenre a győzelmes háború befejezése után várnak. Ezek között a feladatok között szerepel a tervbevetett gyógyszerházi és hortobágyi vadászható felépítése, ezzel összefüggően a szállodai rendszer korszerűsítése és irodalmi értékű prospektus kiadása. Amíg azonban ezek a tervek megvalósulhatnak, minden eszközt fel kell használni arra, hogy Debrecen minél többet megismerjék s ezennél meg is szeressék. Dr. Kölcsey Sándor polgármester hozzászólását a bizottsági tagok tetszésnyilvánítással kísérték.

Dr. Milleker Rezső, a Bizottság elnöke kérte a polgármestert, hogy a viselje szíván a jövőben is az idegenforgalom ügyét.

Ezután dr. Balogh Sándor h.

főjegyző indítványára a Bizottság kifejezte köszönetét dr. Milleker Rezső egyetemi ny. r. tanárnak, aki már nyolcadik esztendeje látja el az Idegenforgalmi Bizottság ügyvezető elnöki tisztét. Ugyancsak üdvözlő szavakat intézett dr. Balogh Sándor dr. Lengyel Imréhez, az Idegenforgalmi Hivatal új vezetőjéhez.

Az Idegenforgalmi Bizottság tárgyalta még a helyi közlekedések problémáival kapcsolatosan a Helyi Érdeklő Vasút intézkedéseit közforgalmi szempontjából. A hozzászólásokra Wolfinau József HEV-igazgató adott minden tekintetben kielégítő választ.

A hortobágyi kérdésekről Németh Nándor nagyvendéglős tájékoztatta a Bizottságot.

Orvostársaság „Csaba” Estély 1943.

A február 2-i orvostársaság „Csaba”-estély iránt máris hatalmas érdeklődés nyilvánul meg. Érthető ez, hiszen Debrecen egyetlen ideai farsangi estjén nemcsak az orvostársadalom hanem egész Debrecen és Tiszaentúli társadalma ad találkozót egymásnak. Mától kezdve megnyílik a rendezői iroda is minden nap délelőtt 11—1-gig, délután 5—6-gig áll a közönség rendelkezésére az Arany Bika-hallban (telefon: 10-92, 29-19). Meghívóigénylással, asztalfoglalással és felvilágosítással itt szolgál a rendezőség. Ide kérjük azoknak az úriembereknek és felvezetőiknek a bejelentését is, akik először vesznek részt estélyen. Kérjük, hogy estélyen először résztvevő leányok az estély napján pontosan 5 órakor jelenjenek meg a Bika-hallban. Megjelentés magyar vagy estélyi ruhában.

HIREK

DOLGOZÁSS, HOGY DOLGOZZÁSS.

Gyógyszertárak éjjeli szolgálatára január 23-án reggel 8 órától, január 30-án reggel 8 óráig: „Megváltó” Piac u. 18, telefon: 14-64. sz. — „Muraközy” Piac u. 72 telefon: 30-35. — „Bocs-kay” Cegléd u. 22, telefon 29-14. — „Csokonay” Mester u. 43, telefon: 10-45 — Árpád fejedelem Csapókeret Jánossy u. 44.

Leval az uiamoz

Kedves uram! Magam vagyok. Most jöttem fel a csillagok. Kerülget a csend, az álom. Elszunnyadok az irason.

Alig irtam le egy pár szót. Hazahívót, visszavartót, Bűös-bajos tündér keze. Egy percre elhozott ide.

Alig csukódott a szemem. Máris jöttél halk lepteken. De örültem! Itthon voltál. Mindnyájunkat megcsókoltál.

Csak siettel nagyon, szegény... Pedig úgy vártuk, hogy egyél. Kicsi bunk a kis Jóska. Levese is megszöta...

De te mondd, „Még e percen Ott kell lennem az örökhelyen.” Puskádat válladra kaptad. Lépésed oly büszkén csattant...

Kedves uram! Ez nem álom... Olyan nagy a boldogságom. Annyit írok meg csak ide, „Jójj holnap is csak egy percre”. Debrecen. 1943 jan. 25-én.

KOVÁCS JÓZSEFNE.

— D. dr. Révész Imre püspök pénteken Bősörménybe utazik és a Kálvin-délutánon előadást tart. A püspök a szombati napot is Bősörményben tölti, mert nevelésügyi értekezleten vesz részt. A Kálvineumban több küldöttség jelenik meg a püspök előtt.

— Gachal János a bánsági reformátusok püspöke. A bányai református egyház Nagybacsókeréken tartott közgyűlése Gachal János torontali-vásárhelyi esperes-lelkészt, az ottani magyarság kipróbált régi vezető emberét választotta püspökévé.

— Az iskolán kívüli népművelési előadás igen lifűnően sikerült a nyilastéplepi római kat. iskolában. A gondosan összeállított műsor kimagasló része Pálmai József hitanár előadása volt, aki magasztos gondolatokban gazdag értekezésében a mai nagy időkkel kapcsolatban köztölte le a hallgatóság figyelmét. Értékes előadását a hallgatóság hosszasan ünnepelte volt lelképásztorát. A szórakoztató rész Gömöri András MÁV tiszt hűgedűjátéka, Buna Kata és Érszébe énekköltőse és Jég Lajos szavala mellett megérdemelte a szépszájú közönség elismerését. A műsor összeállítása öv. Guhly Istvánné nyug. tanítónő érdeme. A hallgatóság soraiban ott volt P. Kiss Szaléz ferences plébános is. A jövő vasárnapi műsor keretében VKM kultúrfileket mutatunk be.

— Fiaj leány titokzatos ügyilkossága. Tegnap délután beállították a debreceni belgyógyászati klinikára Tolvaj Róza 20 éves értarcsai fiatal leányt, aki nagymennyiségű lúgkőoldattal megmérgezte magát. Tolvaj Róza néhány órával a klinikára szállítása után anélkül, hogy pillanatra is eszméletre tért volna, meghalt. Mivel kihallgatni sem lehetett, halálának okát titokzatos homály fedi. Holttestét a törvényszéki bonctani intézetbe szállították.

Megfagyott idős asszonyt találtak egy Domahídi-utcai lakásban

Boros János Domahídi-utca 13. szám alatti lakos tegnap este jelenette a rendőrségnek, hogy az udvari egyszobás lakásban, melyben Törő Istvánné 60 éves idős asszony lakik, az ablakon benézve Törőné élettelenül a földön fekvő pillantotta meg.

Elmondotta, hogy utójára két napja látta a visszavonulást, egyedül élő öreg asszonyt, ez azonban nem tűnt fel a házbelieknek, mert hideg időben általában bezárkózott szobájába és nem nagyon járt ki. Mégis gyanúsának találta, hogy már napok óta nem mutatkozott és ezért bezörgött hozzá, majd mikor a kopogtatásra nem kapott választ, benézett az ablakon és ekkor látta meg, hogy arccal a föld felé fordulva fekszik a földön.

— Dánia megszállásának költéségei 2,4 milliárd koronát tesznek ki. Egy svéd lap megállapítja, hogy a német megszállás következtében szükségessé vált dán kiadások 2,4 milliárd koronára emelkedtek.

— A kerékgyártó szakosztály szombatán este 6 órai kezdettel igen fontos szakmai ügyekben ülést tart az Ipartestület 2. sz. tanács-ermében. A tagok pontos megjelenését kéri az elnökség.

— Ismeretlen támadó ügy összevertte, hogy a debreceni klinikára kellett szállítani. Csurka József 25 éves kemesei legény be akart jönni Debrecenbe, hogy bevásárlásokat eszközöljön. Ahogy a kemesei állomásra tartott, valószínűleg ittas állapotban levő ismeretlen férfival találkozott össze, aki a kezében levő ólmosvégű bottal szó nélkül fejvágta Csurkát olvan erővel, hogy a fiatalember összeesett, majd még a földön fekvő súlyosan sérült férfit többször újból fejvágta. Eszméletlen állapotban találtak rá Csurka József, akit első segélynyújtás után vonatra vittek és Debrecenbe szállították. Súlyos fejsérülése következtében idegzavarok is jelentkeztek a megátadott fiatal embernél, akit beállították a debreceni idegklinikára és ott vételek kezelés alá. Állapota súlyos.

— Nagy kedvezményeket élveznek a Német Tudományos Intézet nyelvtanfolyamainak hallgatói. A helybeli Német Tudományos Intézet nyelvtanfolyamokat rendez. A II. félév február elején kezdődik. A beiratkozott hallgatók a tanulmányi idő befejeztével nem tiszorági ösztöndíjban részesülhetnek, ezenkívül gazdag kölcsönkönyvtár, képes folyóiratok állnak rendelkezésükre. A beiratkozás hangversenyeken, előadásokon való díjazalán belépésre jogosít. Bővebb felvilágosítás és beiratkozás naponként 5—8-ig a Német Tudományos Intézetben (Ferenc József-út 22. II. emelet).

— Megtízítják Szófiát a nemkívánatos idegenektől. Az utóbbi napokban 250 embert tartóztattak le, akik közül 150-nek nem volt joga a fővárosban tartózkodni.

— Pályázati hírdetmény két szigorló mentőorvosi alkalmazásra. Két szigorló mentőorvosi alkalmazásra pályázatot hírdetnek. A szigorló mentőorvosok díjazása ezidőszertint havi 78 P. Pályázók kérvényeiket február hó 3. napjának 12. órájáig közzé kell adni a tűzoltóparancsnoksághoz adják be. Pályázati feltételekkel és egyenlő felvilágosítás szerezhető. Polgármester.

A rendőrségről Lakatos István detektív és dr. Radó Vilmos ügyeletes tisztiorvos szálltak ki a helyszínre. A lakás ajtaját felnyitották, azonban így is csak nagy nehézségek árán lehetett bejutni, mert a magános, félős öreg asszony székkel, asztallal elterelteszta a bejáratot. Törő Istvánné holtteste arcafordulva az asztal alatt hevert. A halál okát a boncolás fogja megállapítani, valószínű azonban, hogy Törőné rosszul lett, eszméletét veszítve a földre zuhant és a hideg földön megfagyott. A holttestet a törvényszéki bonctani intézetbe szállították és a boncolás fogja majd tisztázni, hogy ez a fellelés mennyiben felel meg Törőné utójára hétfőn látta a házbeliek.

— Bűnvádi eljárás indult Luskó Imre hajdúböszörményi erdészegéd ellen, aki a feljelentés szerint nyolc hajdúböszörményi gazdától pénzt vett fel azzal, hogy csemefákat szállít. Összesen 850 pengőt szedte össze, de sem a pénzzel, sem a csemefékekkel nem számolt el.

— Érdekes újrafelvételi ügyben tartottak tárgyalást a debreceni törvényszéken dr. Tóth Géza tanácsa előtt, Ungvári Antal került a bíróság elé, akit az azal vádoltak, hogy Vajda Mihály és Bernáth Gyula debreceni gazdálkodóktól néhány mázsa rozstot vitt el. A törvényszék felmentette a vád alól a tagadásban levő vádlottat, de a tábla elítélte hat hónapra és ezt az ítéletet a Kúria helyben is hagyta. Ungvári több tanu kihallgatását kérte az újrafelvétel során. A bíróság helye adott az újrafelvételi kérelemnek és bizonyítást rendelt el a perben.

— Szerelmi bánatában kéltől vel kevert sósavat ivott egy fiatal leány. Súlyos állapotban szállították be a debreceni klinikára Restály Irén 22 éves leányt, Tiszafüred, Mohi-út 1061. szám alatti lakost. A fiatal leány lakásán egy vizespohár sósavval kevertől összekevert és azt megitta. Eszméletlen állapotban találtak rá és első segélynyújtás után vona on Debrecenbe szállították. A belgyógyászati klinikán sikerült az életunt fiatal leány eszmélete téri eni és Lakatos István detektív kihallgatta az öngyilkossági kísérlet okáról és körülményeiről nézve. Restály Irén elmondotta, hogy szerelmi bánata miatt akart megválni az élettől, völégényjelöltje, aki már gyermekkorra óta udvarolt neki, az utóbbi időben elhűdött tőle és elkeseredésében követte el végeztet tetteit. Állapota életveszélyes.

* Eljegyzés. Lázár Katikát eljegyezte Kiss Ernő Minden külön értesítés helyett.

* Új tanfolyam kezdődik február elején a Simai gvorsíró-gépipró- és szepiróiskolájában Piac-utca 73. Előkészítés államvizsgára. Vidékieknek vasúti kedvezmény. Telefon 22-53. Debreceni tanker kir főig. eng. szám: 1359 1942.

* Dr. Naményi Gyuláné Szentendrey Olga gvorsíró, gépipróiskolájában február elején tanfolyamkezdés. Előkészíti és államvizsgára. Vidékieknek vasúti kedvezmény. (Főigazgatói engedélyezés 6475.) Balthányi 1. Telefon: húszhétvenhét.

* Rossz gumicépjét ne dobja el, megjavított cipzárt igazol, újat tesztek Kovács Deák Ferenc-utca 3.

Álku'csos betörő kifosztott egy Miklós-utcai lakást

Horváth Sándor gazdálkodó Miklós-utca 28. szám alatti lakos feljelentést tett a rendőrségen ismeretlen tetes ellen, aki bezárt lakásába behatolva, onnan 1000 pengőt meghaladó értékű férfiruhákat vitt el.

A betörés a házbeliek ávokletében történt és a vizsgálat megállapítása szerint a tetes átkulccsal hatolt be. A szobában leírhatatlan rendetlenséget csinált, a szekrényeket kinyitotta tartalmát szétdobálta, pénz és egyéb értékek után kutatva. A nyomozást vezető detektívnek sikerült több olyan nyomot találni a helyszíni szemle során, melynek alapján bizonyosra vehető a betörő kézrekerítése.

* Krayer festékgár főközlekedés közleményei. Gesztenyeliszt, kocsonyaenyv érkezett 1000 kg. folyékony shampoo minden igényt kielégít. Tegyen próbavásárlást. Pipérezappant tökéletesen pótolja Orient bőrfinómi ónk.

— Napi 14 millió fontjába kerül Angliának a háború — jelentette ki Sir Kingsley Wood angol pénzügyminiszter az alsóházban.

— Tovább tart Braziliában a hóhullám és a nagy szárazság. Egyes városokban már kevés lett az ivóvíz és az ipari telepeknek szüneteltetniük kell üzemiüket.

— Hírek a Mester-utcai egyházközségről. A női kör jelentőse. A beállított hűdegre való tekintettel csigatásztá-csinálással egybekötött bibliakörösszejeveteleinket Macsi Tóth Andrásnénak, bibliakörünk kedves Juliska néniének jóvoltából és szíves előkészítéséből az ő lakásán tartjuk. Kérjük tehát asszonytestvéreinket, hogy a csütörtök délutáni alkalmakra a Cserepes-utca 10. szám alá jöjjenek továbbírádásig. A női kör vezetősege.

— 122 halálos áldozata volt a Berlin ellen intézett angol légitámadásoknak. Az első légitámadásnak 114, a második légitámadásnak csupán 8 halálos áldozata volt.

— Mezőgazdasági cselédek bakancs-ellátása. Közölm a mezőgazdasági munkaadókkal, hogy cselédek részére a munkásbakancsok igénylési határidejét a kormánybiztos-főispán úr folyó évi február hó 2-án este 6 óráig meghosszabbította. A munkásbakancs-igényléseket tehát az időpontig a közlelemzési ügyosztály lübbeli központjánál még be lehet adni. A kértlések bakancsokból kizárólag mezőgazdasági konvenciók, illetve éves cselédek részesülhetnek, más munkások, valamint cselédek hozzátartozói részére ilyen bakancs-igénylésnek helye nincsen. Az igénylések benyújtásakor igazolni kell, hogy az illető a munkaadónál mint konvenció cseléd van alkalmazva. Ennek igazolására a gabonairóda (Ferenc József-út 28. szám) illetékes a gabonalap és a konvenció levél bemutatása mellett Polgármester.

— A Magyar Erő képes hetilap január 29-i száma szenzációs képrípört közöl a nemzeti Kina hadhalálóséről. Portugália készenlétéről, a franciaországi eseményekről.

— Lopású vádolták Vágó Magda Olajútjében lakó bejárónőt, aki a vádirat szerint Tóth Gizella, Mester-utcai óvónő lakásának előszobájából ellopott egy kabátot. A bejárónő azzal védekezett, hogy ő nem lonta a kabátot, hanem a zsibogóban vásárolta egy ismeretlen asszonytól. A bíróság lopás helyett tulajdon elleni kihágásban mondotta ki bűnösnek a bejárónőt és elítélte 21 napra, az ítélet jogerős.

GYÁSZROVAT

Sarkady László MÁV nyug. bérés lakatos 59 éves korában meghalt. Temetése 29-án, pénteken délután, fél 4 órakor lesz a köztemető díszravatalozó terméből. Lakás: Dembinszky-u. 11. Dankó temetkezési vállalat.

Özv. Sümegey Pálné Tord. Ilona 77 éves korában elhunyt. Temetése pénteken 3 órakor lesz a 2/a ravatalozó teremből. Lakás: Arany János-u. 1/b. Gebauer cég rendezi.

Nagy Józsefika temetése csütörtökön délután 3/4 órakor lesz a köztemető díszravatalozó terméből ref. szertartás szerint. Lakás: Vörösmarty, 32. Dankó temetkezés.

Özv. Tóth Mihályné Ujfalussy Erzsébet földbírtokosnő 61 éves korában elhunyt. Temetése ma, csütörtökön délután kettő órakor lesz a díszteremből református egyházi szertartással. Lakás: Pacsirta-utca 22. Csurka temetkezés.

Marschalkó Sándor honvédrepülő, autószerelő 22. évében elhunyt. Temetése ma délután 3 órakor lesz a köztemető II/a ravatalozó terméből. Lakás: Magoss György-tér 8. Temetését Bartha vállalata végzi.

Balogh Imréné Kovács Sára 60 évében elhunyt. Temetése pénteken délután félhárom órakor lesz a köztemető IV. ravatalozójából. Lakás: Kálmán-utca 37. Temetését Bartha vállalata végzi.

Özv. Szabó Ferencné Nagy Juliánna 55 éves korában elhunyt. Temetése csütörtökön délután 3 órakor lesz a köztemető 3. számú ravatalozójából ref. szertartással. Lakás: Új-u. 10. Pusztai temetkezés.

Sulyok László az akrobata betörő a bíróság előtt

Hírt adtunk arról, hogy a debreceni törvényszék fogházából vakmerő módon szökött meg nemrég a két Sulyok-testvér, akik sorozatos lopások, betörések miatt kerültek fogházba. Sulyok Lászlót sikerült elfogni, testvére még most is szökésben van.

A debreceni törvényszék annak idején két és fél évi fegyházra ítélte el Sulyok Lászlót, aki nem nyugodott meg az ítéletben és a táblához folyamodott. A tábla helybenhagyó ítéletét nem tudták Sulyok Lászlóval közölni, mert megszökött a fegyházból és így most hirdették ki előtte a tábla ítéletét. Az ítéletelhárítást fásultán fogadta Sulyok László és csendesen jelentette ki, hogy most sem nyugszik meg az ítéletben.

Sulyok Lászlót megbilincselve hozták fel a tárgyalóterembe az örök és úgy is vitték vissza a veszedelmes rabot.

— Az Ipartestület erdélyi kötvényét kihúzták. A Debrecen és Vidéki Ipartestület tíz erdélyi nyereségykötvényt vásárolt. Most a pénzüntézet — ahol a kötvényt vásárolták — értesítette az Ipartestületet, hogy egyik kötvényüket 500 pengős nyereségynek kinúzták.

— A Csokonai Kör megkoszorúzza Csokonai Vitéz Mihály síremlékét halálának évfordulóján. ma délelőn 12 órakor.

— Az Ipartestület előljárósága ma, csütörtökön délután 6 órai kezdettel gyűlést tart.

— Elsíkkasztotta a mosásra átvett ruhákat Hajdú Józsefné, akit most von ak kérdőre a debreceni törvényszéken. Dr. Csajághy Sebestyén György tanácselnök elítélte beismerő vallomást tett Hajdú Józsefné és elmondotta, hogy nagyon megszorult pénz dolgában és azért adta el a ruhákat. A bíróság jogerősen háromnapos fogházra ítélte el a síkkasztó mosónőt.

Kölgyeim! Modern, elegáns ruháit készíttesse a mosi megnyit „Iren” szalonban Piac u. 42. (Pannon a udvar) ct. TISZAINÉ Kovács Irén

Fevilágosodás és természetszeretet Csokonaiban

A költő halálának 138. évfordulójára

Csokonai Vitéz Mihály százada, a XVIII-ik század, egy hatalmas gondolat és egy magasztos érzés uralma alatt állott. A hatalmas gondolat a felvilágosodás eszméje volt, a magasztos érzés a természetszeretet. Az első le akarta bontani a társadalmi osztályok válaszfalait, szét akarta törni a felekezeti korlátokat, de főképp tudást és ismereteket, minél több világi ismereteket igyekezett terjeszteni iskolák, könyvek, hírlapok útján. A másik arra buzdította az embert, hogy gyönyörködjék hegyekben és völgyekben, tengerekben és tavakban, folyókban és patakokban és leginkább erdőkben, rétekben, mezőkben; azt a jelszót hangzattá: *vissza a természethez!*

A felvilágosodásnak is, a természetszeretnek is a franciák voltak a legfőbb prófétái, az egyiké Voltaire, a másiké Rousseau, de ez a gondolat- és érzésáram messze elhatolt keletre és Magyarországon is meghódította a fogékony elméket és érzőbb szíveket. Gondoljunk csak Besenyei Györgyre s a testőrökre a egyrészt, Kármán Józsefre, Anyos Pálra és Dayka Gáborra másrészt. Azonban a felvilágosodás sugarai előtt agyát, a természet iránti rajongás előtt szívét senki sem tárta fel teljesen, mint Csokonai, bár ez a kettős áram sok tekintetben elüt egymástól, amint, hogy a két próféta, Voltaire és Rousseau sem egyezett egymással; ellenben Csokonai az uralkodó eszmét és az uralkodó érzést teljes összhangban olvasztotta bele a maga gazdag lelkébe.

Ha ezt életfolyása nem bizonyítaná eléggé, annál meggyőzőbben hirdetik költeményei, amelyek közül a legbecsesebbek, a mégis értékesek éppen úgy fakadnak felvilágosodott szelleméből, mint a természet iránti szerelméből.

Milyen magasra lendül Csokonai szelleme a *Márosvárhegyi gondolatok*-ban, ebben a bölcselmi költeményben, melyben világpolgárnak nevezi magát, de csak azért, hogy annál bátrabban hívassa honfitársait a művelt nemzetek körébe, a két haza magyarságát, még a Moldvában lakó csángó magyarokat is az „*emberség*” kies kertjébe, oda, ahol már „*templomok állanak az esznek díszére*”.

Még magasabban jár Csokonai szelleme a *lélek halhatatlanságában*, a magyar tanítóköltészet e kivételes becsű termékében, melyben ő a felvilágosodás lángoló híve olyan meggyőző erővel hirdeti a túlvilági életet, vagyis a lélek halhatatlanságát, mint ha a debreceni Nagytemplomnak, a hit templomának a szószékéről hangoznék halotti búcsúztatója, ez a minden felekezeti korlátot felülemelkedő vigasztaló beszéd.

Talán meg sebb, művészi szempontból még becsesebb költeményeket sugallt Csokonainak a természetszeretet. Gondoljunk csak „*A magánossághoz*” című fenséges ódájára, melyben a sokat hányatott és még többet csalódott költő a kisasszondi magános völgyben, a cser-erdő árnyékában, a csörgedező tiszta forrás mellett keres és talál testének frissülést, lelkeinek nyugtatót.

Legmeghatóbban, szinte könnyre fakasztóan nyilvánul meg természetszeretete „*A tihanyi echóhoz*” intezett Lilla-dalában, melyben a zordon erdőtől, durva bércektől, szirtektől (Csokonai szirtok-át irt) több együttérzést vár, mint embertársaitól.

Valóban nem szabad vallomása őszinteségében kétkednünk, hogy szeretne a tihanyi félsziget egy szögében meghúzódni s ott az ermenovillei remete, Rousseau módjára ember- és polgárként leélni napjait.

A felvilágosodás utáni vágy és a természethez való vonzódás örök emberi sajátságok. Hogy ezek a magyar lélekben is mélyen, kiirthatatlanul mélyen meggyökeresedtek, abban nem kis része van Csokonainak, aki

el nem muló értékű költeményekben dicsőítette az emberi felvilágosodást és magasztalta a természet világát.

Debrecen, 1943. január 28.

Bélyeggyűjtés

A sötétben halászó bélyegspekulánsok vizére mostanában egy rendkívül érdekes magyar különlegesség érkezett: egy teljes százas ív, fogazatlan templomos bélyeg. Hogy hogyan, hol és milyen körülmények között került ez az óriási ritkaság a forgalomba, azt egyelőre még a legsűrűbb homály fedi, de tény az, hogy a bélyegeket itt vannak. És hogy milyen eszeveszett spekuláció van most Budapesten, azt az bizonyítja a legjobban, hogy egy ilyen bélyegpárért 2700 pengőt fizettek.

Nemrégiben megemlékeztünk arról, hogy egy helybeli diákyermek milyen gyönyörű „találmány”-ra tett szert, egy ú. n. „Tokay Durchsicht”-el. Ennek nem pendantja, hanem elképesztően, páratlanul ritkább példányra került most Bécsben napvilágra, ahol ugyanis előkerült valahogyan egy Varannó lebetűzésű, 9 darab összefüggő példányu „Durschtich” levelen. Hogy ez mit jelent, azt a legjobban az mutatja, hogy a levélért 500000, mond’ ötszáz ezer márkát ígértek. Tokaji, homonnai és varannói gyűjtőtársak, nem volna nálatok több ilyesmi „Kinkercik”? Egész jól megélhetnének belőle ti is, meg én is, ha rám bíznátok az eladást.

A német posta 1914-ig összesen 97 különféle levél s hivatalos bélyeget adott ki. Ezzel szemben 1914-től 1942. december 31-ig a német kisállamokat a Norddeutsche Postbeirket, a Saar, Danzig és Memel bélyegeket bele nem számítva 720 levél- és 163 hivatalos bélyeget adott ki a német postakincstár. Ha most ehhez hozzáadjuk az 1914-18-as háború, valamint a mostani világháború német hadi (megszállási) bélyegét, vagyis 703 darabot, keverken 1500 bélyeg a német bélyeg szaporulat, vagyis a német posta évente kb. öven újdonsággal lepte meg a gyűjtővilágot. Ha most ehhez a német gyarmati bélyegeket hozzávesszük, mert hiszen a német posta adta ki ezeket is, 1900 bélyegből áll a német birodalom bélyegállománya, vagyis maga egy hatalmas gyűjtemény.

És ha ehhez végül hozzávesszük a német kisállamokat a bekebelezett Ausztriát és az u. n. időközi államokat, mint Saarvidék, Memel, Danzig stb., a darabszám az ötezeret is meghaladja. És ha tekintetbe vesszük a német bélyegeket lehetetlen változatait beláthatjuk, hogy egy teljesen komplett német gyűjtemény a mesék világába való.

Huszonhét év után hazajött egy magyar asszony Oroszországból, Veréb Luca csanávéri fiatal asszony még 1916-ban egy a tanácsukon alkalmazásban levő orosz fogollyal megszökött orosz

országba. Azóta semmi életjelet nem adott magáról. Sem szülei, sem rokonai nem tudják hol, merre lehet. Most azonban váratlanul hazaérkezett Veréb Luca három leányával. Elmesélte hogy öt gyermeke van, ezek közül két fiú, akiket az oroszok magukkal hurcoltak, valamint férjét is akikről semmit sem tud.

Sakkszimulán a MÁV műhelyben. Dr. Boczkó Lajos rendőrtanácsos, a Sakk-Kör kiváló versenyzője az Egyetértés meghívására ma délután 5 órakor sakk szimulánt tart. Érdeklődőket szívesen látnak.

K Ö Z G A Z D A S Á G

Debrecenben nem fordult elő újabb járványos sertésbénulás, február közepén valószínűleg feloldják a zárlatot

A Debrecenben, Pallagon jelentkezett járványos sertésbénulás lefolyása, mint azt dr. Zsupán Kálmán állategészségügyi tanácsos tájékoztatója nyomán közöltük, jóindulatú lefolyásúnak ígérkezik.

Kérdést intéztünk dr. Zsupán Kálmán állategészségügyi tanácsoshoz arra nézve, hogy történt-e újabb megbetegedés és mikorra várható a sertésbénulás fellépésével egyidejűleg elrendelt zárlat feloldása.

Újabb megbetegedés nem történt — mondotta dr. Zsupán Kálmán. — Amennyiben a hátralevő idő alatt sem jelentkeznek új esetek, akkor a törvényesen előírt megfigyelési idő lejártá után, tehát február közepén feloldható lesz az elrendelt zárlat. — Értésülesem szerint tár-

gyalások folynak a pallagi Gazdasági Akadémia és a földművelésügyi minisztérium között arra nézve, hogy azt a 14 sertést, mely a megbetegedett állatokkal együtt volt, azonban rajtuk a betegség nem ütött ki, állami kártalanítással a minisztérium megvegye. Akkor ezeket a sertéseket ott helyben levágják és ezáltal a fertőzés lehetőség is kiküszöbölődik. Ugyanis bár ezek az állatok nem betegedtek meg, de azáltal, hogy együtt voltak a járványos sertésbénulásos sertésekkel, esetleg mint virushordozók később egészséges állatokat megfertőzhetnek.

Debreceni takarmányárak. Széna 6.66—7.66, búzaszalma 4.20.

Felhívás

a folyó évre szóló általános kereseti, valamint jövedelem- és vagyonadó bevallások beadására.

I. Jövedelem- és vagyonadó bevallást, amennyiben személyes adómentességben nem részesülnek azoknak a természetes személyeknek, továbbá azoknak a jövedelem- és vagyonadó fizetésére kötelees jogi személyeknek kell adni:

a) akiknek a múltévi jövedelemadója, illetőleg vagyonadója még nem jogerős és az a folyó évi február hó végéig sem válik jogerőssé;

b) akiknek a múltévi jövedelemadója és vagyonadója jogerős ugyan, de a jövedelemadóalapja 10,000 pengőt, vagy a vagyonadóalapja 200,000 pengőt eléri, vagy meghaladja;

c) akiknek adóalapja új kivétel mellőzésével a következő évre egyébként változatlanul fenntartandó (rögzítendő) lenne abban az esetben, ha a jövedelemadóalapja valamely évben a 10,000 pengőt, vagyonadó alapja pedig a 200,000 pengőt túhaladja, avagy ha ezt az összeget nem haladja ugyan túl, de az adóalap a különböző változatlanul fenntartandó alappal szemben, annak megállapítása óta legalább 50 százalékkal emelkedett (az 50 százalékos különbséget nem az újonnan megállapítható hanem a változatlanul fenntartandó adóalap után kell számítani);

d) akiknek jogerős adóalapja nem teljes, hanem csaknem eredménye alapján állapított meg;

e) akik az általános kereseti adóra nézve új bevallás adására felhívattak;

f) akik a múlt év folyamán váltak adóköteleessé (új adózók);

g) akiknél az adóztatás helye a múlt év folyamán megváltozott és ennek következtében a folyó évre már nem ott adóztatandók meg, ahol a múlt évre voltak adóztatva.

Nem tartoznak jövedelem- és vagyonadó bevallást adni:

a) azok, akiknek a jogerősen megállapított múlt évi jövedelem adóalapja a 10,000 pengőt, vagyonadó alapja pedig a 200,000 pengőt el nem érte és a II. 1. pont c) bekezdésében foglaltak fenn nem forognak;

b) azok, akiknek a múlt évben csupán adómentes jövedelmük volt, adóköteles jövedelmük azonban nem volt;

c) azok, akiknek a múlt évben összes adóköteles és adómentes jövedelmük együttesen az 1000 pengőt, illetőleg a múltévi december hó 31-én adóköteles vagyon-tárgyuk értéke az 5000 pengőt nem haladta meg, vagy ha a jövedelmük meg is haladta az ezer pengőt, de ebből az adóköteles jövedelem a 600 pengőt nem haladta meg;

d) azok a közszolgálatban állók, akiknek a múltévi közszolgálati illetményükön kívül

HA MÉG EGYSZER AZT ÜZENI!...

— Kossuth Lajos életregénye —

Irtá: Hegyaljai Kiss Géza

(66) (Minden jog a szerzőé.)

FEGYVERRE!

Kossuth július 11-i beszéde a felgyúlt érzelmei nyelvén közli az egyetlen elfogadható álláspontot a képviselőházzal. S akkor a déli végeken már a szerbek úszke gyujtogatja a békeség hajlékait. Dörögnek az ágyuk. A nemzetőr-dal lelkesen zengi:

Majd a római sáncokon Győzni fogunk a ráccokon!

A császári szolgálatból átvett Bechtold fővezér, a nagy pénzáldozattal sereget toborzó Kiss Ernő, a vitézül védekező Maderspach alig tud egyebet elárni, mint hogy néhány erődített hely váltakozva kerül ma a szerbek, holnap a magyarok kezére.

Kossuth, mint a nemzet lelkiismerete szól, alkot, cselekszik. Július 12-én 18 úrhölgy keresi fel s a magyar nők hódolata jeléül óriási rózsacsokrot nyújt át neki. Fehér szalagján ez a felírás:

Te laboráltál a nemzet nagysága előtt — Mi előtted borulunk le, lángszavú Kossuth Lajos.

Egyébként is sok ajándékot kap névtelen adakozóktól, vadat, szárnyast, bort, gyümölcsöt, alig győzi szétosztani a szegények között.

Augusztus 5-én kibocsátja az első magyar bankjegyeket.

Augusztus 23-án megveszi, hogy tengerre bocsássa az első magyar tengeri hajót. Mi mindent tesz még! Ki tudná felsorolni! Július 11. után szeptember 4-ig 40 beszéde és felszólalása hangzik el a képviselőházban.

Mindebből mi bizonyít amellett, hogy ő a forradalmár? — A bécsi udvar tettei világosan beszélnek. A király augusztusban visszavonja az István nádornak Magyarországra adott megbízást. A július 11-i véderőtörvénycikket a király nem szentesíti.

Kossuth-e hát a forradalmár?

Hiszen ő még mindig arról beszél, hogy jöjjön a király hű magyarjai közé. Az uralkodó adjon a jelenlétével erkölcsi támaszt a kormánynak. Így tehet az meg mindent a hon és a trón megmentéséért. Batthyány miniszterelnök már nyolc napja Bécsben és még mindig semmi hír.

Kossuthot ekkor a szószékről ágyba viszik. Beteg. A lapok figyelmeztetik a nemzetet, imádkozzék életéért.

Szeptember 5-én egy másik aggasztó hír. Széchenyi eltűnt Pestről. Esztergommál a Dunába ugrott. Kimentették. Orvosai vitték Bécsbe. Döblingben helyezték el zárt intézetben. Minden igaz férfi fájó érzéssel veszi hírül, hogy a legnagyobb

magyar megtévelyodott. — Szegény Széchenyi! Szegény Crestentia grófnő!

És ráadásul Kossuth is beteg.

Szeptember 6-án forgalomba hozza az 5 pengős bankjegyet. A lemondott miniszteriumból őt és Szemere Bertalant bízza meg az országgyűlés tárcája további megtartására.

Az utca zajongó sokaság Kossuthot óhajtaná miniszterelnöknek.

Érdekesen szól Kossuth ezekről a napokról emlékirataiban. Elmondja, hogy Bécsben járt. Fegyverszerzés ügyében tárgyalt. Ómaga került az utcán a feltűnést. Figyelmes lett, hogy éppen a császár ablakai alatt nagy zaj van. Miért zúg a tömeg? Mert a császár egy veres-fekete zászlót lobogtat az ablakból és az alkotmányt életeti.

— Miért nem eresztik Budára, hogy a vár ablakából lobogtassa a trikolort?

Egy másik megindító jelenet. A császár összetett kézzel kéri István nádort, hogy: maradjon meg helytartónak, ne vegye el trónusát.

István főherceg lenne képes a magyar trónt elfoglalni más elől? Nem. Ennek éppen Kossuth a bizonyossága. Egy éjjel a nádor nem tud aludni. Magához kéri Kossuthot. Kossuth beszéd közben megemlíti, hogy a magyar korona fenségre vár. — István kétségbeesetten tiltakozik ellene:

— Csak nem teszi fel ön felőlem, hogy én unokatestvérem trónjától megfosztani ké-

pes lennék?

Kossuth gyönyörű szavakkal igyekszik aggodalmát eloszlatni. Beszédét így végzi:

— Esküszöm, hogyha fenséged vissza nem utasítja tanácsomat, örömrivalgás közt fog a magyar nemzet szívéből e kiáltás felhangzani: Éljen VI. István magyar király! E felkiáltáshoz készséggel hozzáteszi azt a másikat is, mely tettekben testesülte meg, Mária Teréziát megmentette, midőn nem volt fejét hová lehajtania.

A nádor szemét égre emeli. — Ezt mondja:

— Nem tehetem. Haldokló atyám kezére borulva esküdtem meg, hogy ezt semmi körülmények közt soha tenni nem fogom...

Kossuth elsötétült arccal gondol szegény hazájára.

Kossuth azt írja: — Nekünk 1848 tavaszán eszünk ágában sem volt forradalmat csinálni.

Teljességgel igaz. Érthetetlen gyöngöség volna ha egy nemzet azért esdekelné, hogy kegyelemből kapja meg azt, amihez alkotmányos joga van. Nem állítható, hogy forradalom az, ha a magyar, mikor már más út igazán nem állt előtte, fegyvert fog az 1848-i törvényekben biztosított szabadsága védelmére.

A legerélyesebben kell visszautasítani azt a hangot, mely a magyarság függetlenségi harcait forradalomnak minősíti. — Nem tüzei forradalmi szellem a nemzet vezetőit. Nem vezet forradalom a nemzetet sem.

(Folyt. köv.)

